

Національний
банк України

Інфляційний звіт (квітень 2024)

Київ

7 травня 2024 року

Головне

- **Упродовж першого кварталу 2024 року споживча інфляція сповільнювалася швидше, ніж прогнозував НБУ.** Відхилення зумовлювали передусім малопрогнозовані чинники, у тому числі тимчасового характеру
- **Фундаментальний інфляційний тиск також послаблювався і був близьким до прогнозу НБУ,** зокрема завдяки поліпшенню інфляційних очікувань
- **НБУ поліпшив прогноз інфляції до 8.2% на 2024 рік** та очікує її закріплення у цільовому діапазоні $5\% \pm 1$ в. п. впродовж наступних років. Цьому сприятимуть як поступова нормалізація умов для функціонування економіки, так і послаблення зовнішнього інфляційного тиску, а також послідовні заходи монетарної політики НБУ
- **Ураховуючи баланс ризиків, а також сприятливі макрофінансові тенденції, зокрема ліпшу інфляційну динаміку, Правління НБУ вирішило знизити облікову ставку на 1 в. п. – до 13.5%.** Крім того, ставки за кредитами рефінансування були знижені навіть суттєвіше – на 2 в.п. до 17.5%
- **НБУ убачає певний простір для подальшого пом'якшення процентної політики за умови збереження сприятливих макрофінансових тенденцій.** Базовий сценарій прогнозу НБУ передбачає зниження облікової ставки до 13% у поточному році
- Ураховуючи достатньо комфортний рівень міжнародних резервів, контрольовану ситуацію на валютному ринку та очікування щодо подальшого надходження міжнародної допомоги, **НБУ готує низку кроків з валютної лібералізації в найближчі тижні**
- **НБУ адаптуватиме монетарну політику в разі істотних змін у балансі ризиків.** Так, зменшення ризиків для інфляції та курсової стійкості може створити передумови для додаткових кроків зі зниження облікової ставки та пом'якшення валютних обмежень, що підтримають розвиток кредитування та відновлення економіки

НБУ оновив макроекономічний прогноз*: слабший інфляційний тиск, але і повільніше відновлення

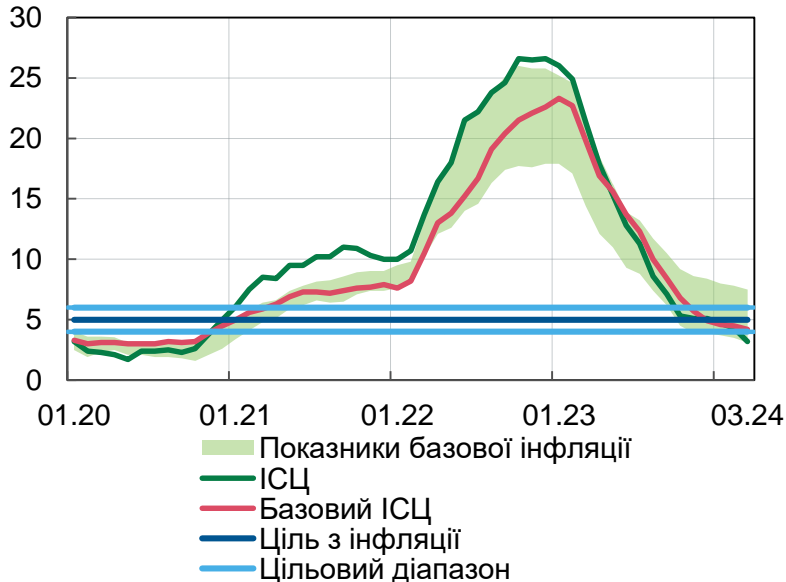
	2023**	2024	2025	2026
Реальний ВВП, зміна у %	5.3 (5.7)	3.0 (3.6)	5.3 (5.8)	4.5 (4.5)
Номінальний ВВП, млрд. грн.	6 538 (6 510)	7 590 (7 580)	8 705 (8 710)	9 685 (9 690)
ІСЦ, зміна у % **	5.1	8.2 (8.6)	6.0 (5.8)	5.0 (5.0)
Базовий ІСЦ, зміна у % **	4.9	6.7 (6.4)	3.6 (3.1)	3.0 (2.9)
Сальдо поточного рахунку, млрд. дол. США	-9.2 (-9.7)	-20.2 (-16.9)	-18.2 (-19.8)	-23.1 (-23.8)
Міжнародні резерви, млрд. дол. США	40.5	43.4 (40.4)	44.3 (42.1)	39.3 (36.9)

* у дужках попередній прогноз (січень 2024)

** факт/оцінка

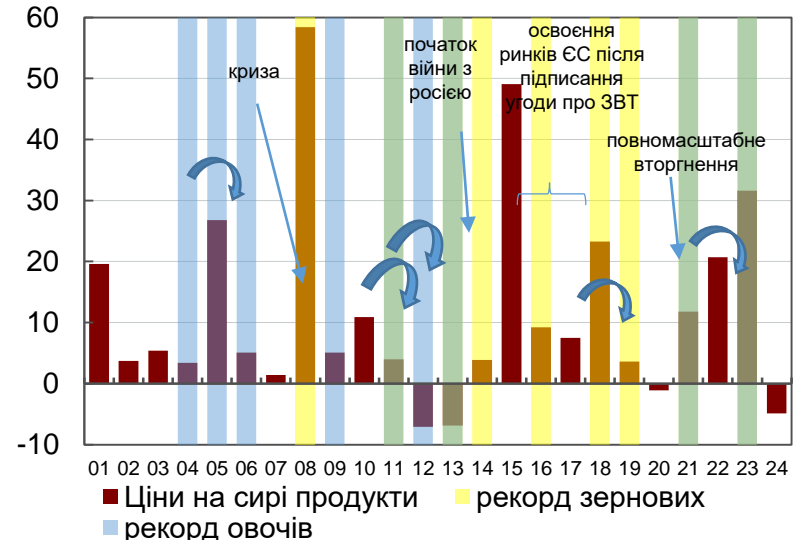
Споживча інфляція стрімко знижувалася передусім завдяки чинникам пропозиції тимчасового характеру

Споживча інфляція та оцінки основного інфляційного тренду*, % р/р

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Ціни на сирі продукти в березні, % р/р та врожаї

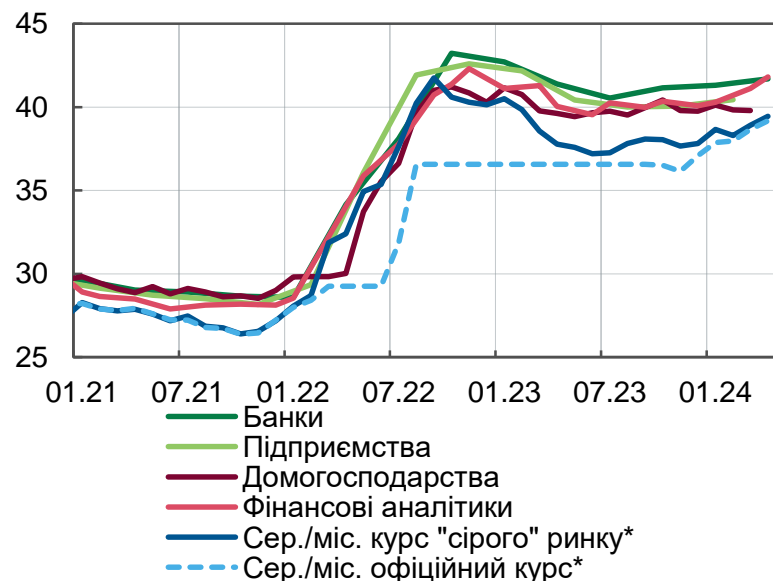

Зелена область – рекордні врожаї зернових та овочів. Врожай 2023 року відображено як рекорд у розрахунку на одну особу. Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

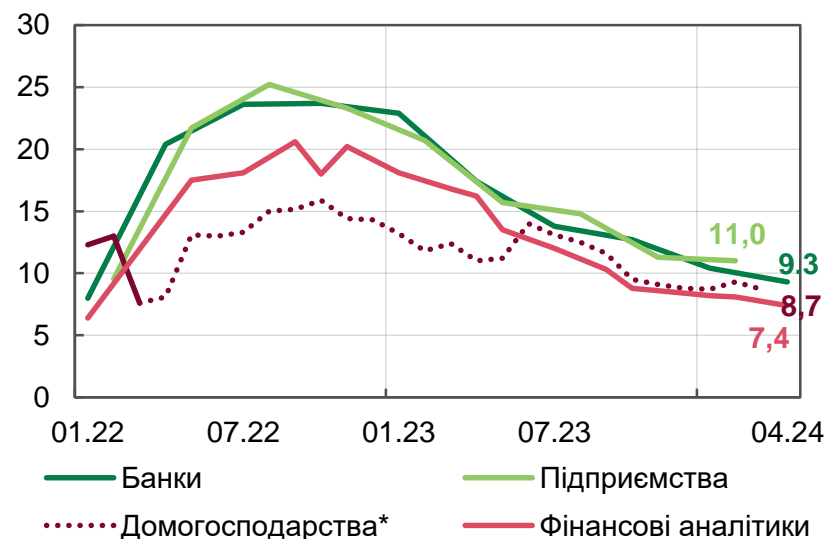
- **Інфляція стрімко знизилася** завдяки ефектам від послідовної монетарної політики, зокрема контрольованої ситуації на валютному ринку, збільшенню пропозиції окремих продуктів харчування, меншому тиску з боку витрат на сировину та енергію. Ці чинники переважили ефекти подальшого тиску з боку витрат на оплату праці та тимчасовий вплив блокади західних кордонів
- **Найбільший внесок у сповільнення інфляції мали ціни на сирі продукти**, що в березні знизилися на 4.9% р/р. Динаміка цін на них наприкінці 2023 року та на початку 2024 року також відображала ефекти значних врожаїв попередніх кількох років. Хоча врожаї зернових та овочів в абсолютних вимірах у 2023 році не були рекордними, їх пропозиція в розрахунку на одну особу була найвищою в українській історії через скорочення кількості населення унаслідок міграції

На тлі сповільнення інфляції очікування продовжують поліпшуватися попри послаблення курсу гривні

Курсові очікування на наступні 12 місяців, грн/дол.   Інфляційні очікування на наступні 12 місяців, %

* Значення за квітень – станом на 18.04.2024/
Джерело: НБУ, Info Sapiens, відкриті джерела.

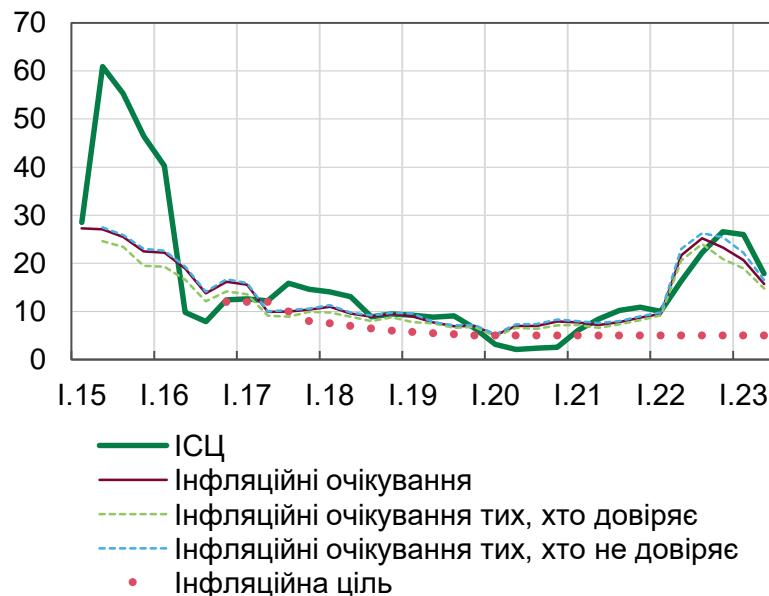

* Пунктирні лінії – зміна методу опитування на телефонне.
Джерело: НБУ, Info Sapiens.

- Незважаючи на певне послаблення офіційного обмінного курсу, ситуація на валютному ринку залишається контрольованою, а курсові очікування – помірними
- На цьому тлі та в умовах низької поточної інфляції, а також дії мораторію на підвищення тарифів на послуги ЖКГ інфляційні очікування демонструють стійкість, надалі поліпшуючись. Це також забезпечувало зниження фундаментального інфляційного тиску

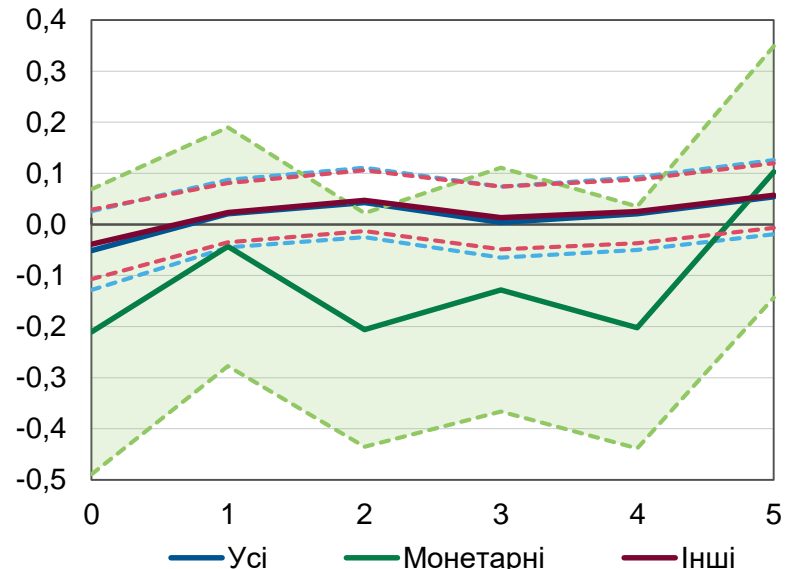
Вставка. Інфляційні очікування: вплив довіри до НБУ, його комунікацій та рівня фінансової грамотності

Інфляційні очікування підприємств на рік вперед за рівнями довіри, інфляція та цілі з інфляції, % р/р

Джерело: Savolchuk & Yukhymenko (2023).

Реакція інфляційних очікувань фінансових експертів на збільшення комунікації НБУ*

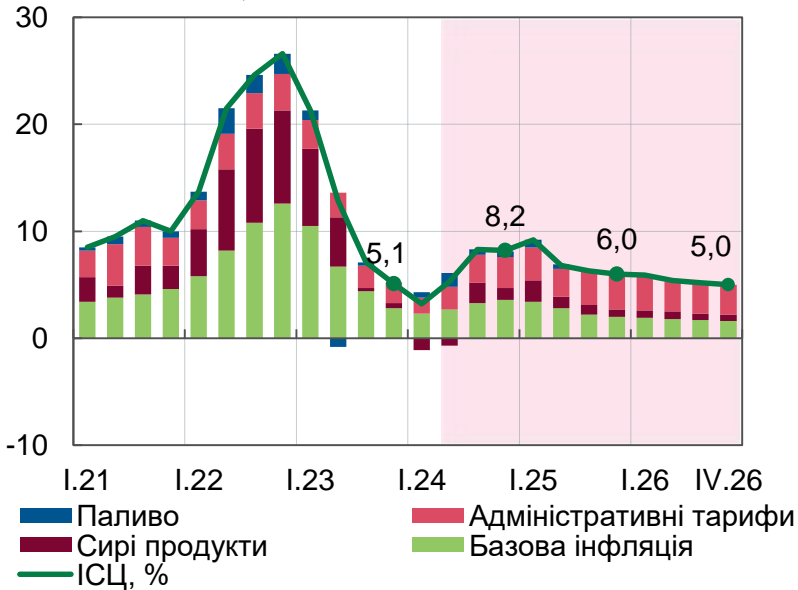

*Пунктирні лінії показують довірчий інтервал на рівні 95%.
Джерело: Yukhymenko & Sorochan (2024)

- Ключову роль у підтриманні низької та стабільної інфляції відіграють очікування. Їх заякорення є складним, довготривалим та багатограним процесом. В умовах значних потрясінь, які обмежують ефективність традиційних інструментів ЦБ, роль управління очікуваннями лише зростає
- Дослідження НБУ свідчать, що чим сильніша довіра до НБУ та до банківської системи, тим ближчі інфляційні очікування до цілі, а активні комунікації ЦБ та обізнаність населення сприяють їх заякоренню. Отже, ЦБ варто вибудовувати довіру до своєї політики за рахунок якісної комунікації та активних заходів щодо розвитку фінансової грамотності

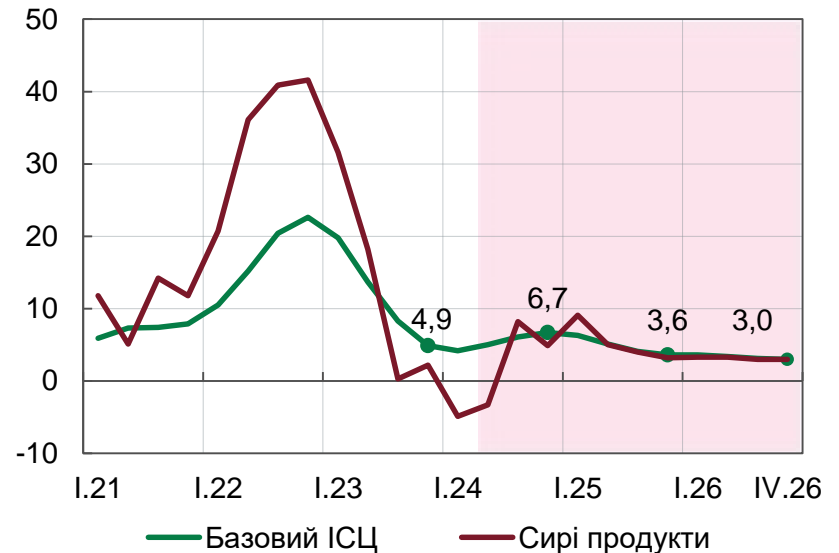
Інфляція тимчасово пришвидшиться, перевищивши межі цільового діапазону, проте повернеться до нього у 2025 році

Внески в річну зміну ІСЦ на кінець періоду за компонентами, в. п.

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Базовий ІСЦ та інфляція сирих продуктів, % р/р

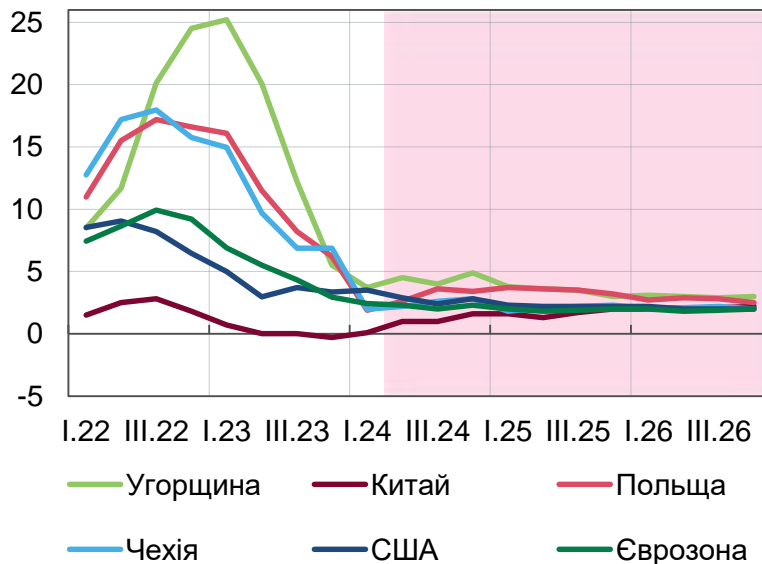

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

- **З середини 2024 року очікується тимчасове зростання інфляції вище цільового діапазону, зокрема через вичерпання ефектів більшого врожаю попереднього року, подальше відновлення споживання та підвищені витрати бізнесу в умовах війни**
- **Водночас НБУ поліпшив прогноз інфляції до 8.2% на 2024 рік та очікує її закріплення в цільовому діапазоні 5% ± 1 в. п. упродовж наступних років**
- **Цьому сприятиме послідовна монетарна політика, зокрема заходи з підтримання контрольованої ситуації на валютному ринку, а також послаблення зовнішнього інфляційного тиску**

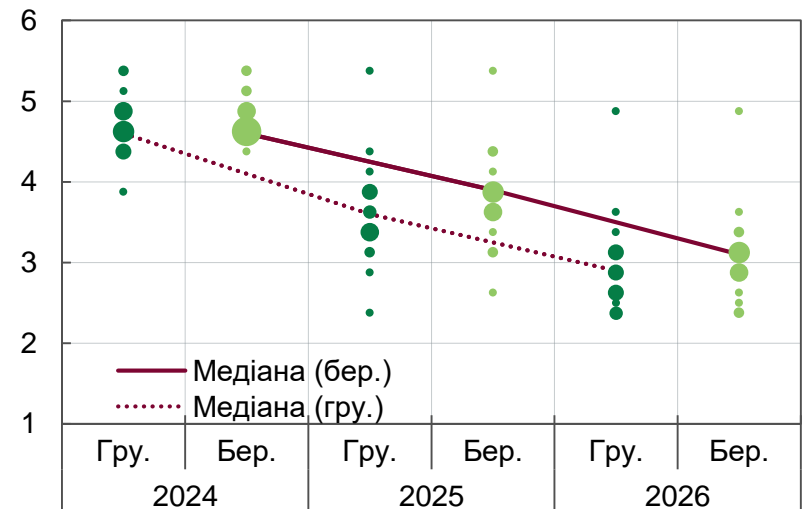
Вагомим чинником сповільнення інфляції в наступні роки буде послаблення зовнішнього інфляційного тиску

Споживча інфляція окремих країн – ОТП України на кінець періоду, % р/р

Джерело: Національні статистичні агенції, розрахунки НБУ.

Кількість учасників FOMC, що очікують відповідну ставку на кінець року за результатами засідань

* Розмір кола визначається кількістю учасників, що підтримують відповідний рівень ставки.

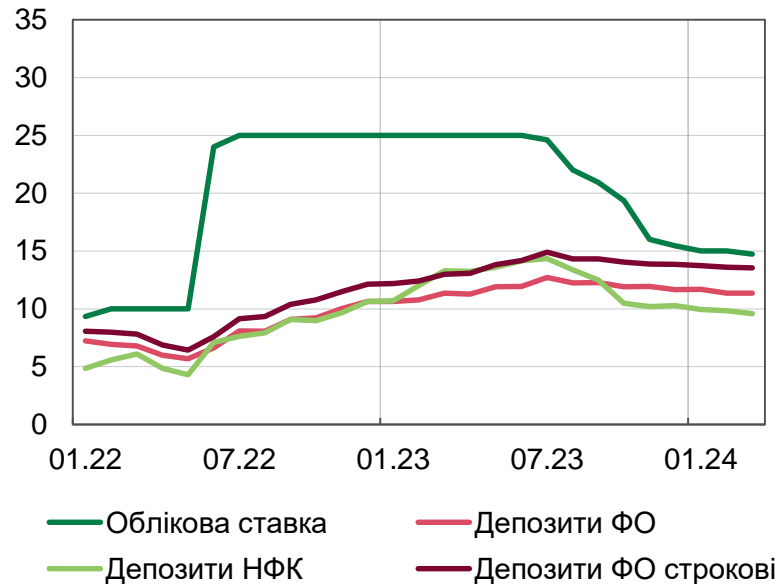
Джерело: ФРС.

- **Сильні ринки праці та стійкий попит обмежуватимуть зниження темпів зростання цін на послуги.** Відповідно базова інфляція залишатиметься стійкою щонайменше до кінця 2024 року. Це разом з ефектами бази порівняння зумовлюватиме збереження загальної інфляції в багатьох країнах – ОТП України близькою до верхньої межі цільового діапазону в найближчі місяці та навіть її тимчасове пришвидшення в середині поточного року
- **Загальна інфляція повернеться до цілей ЦБ на стійкій основі у 2025 році** та залишатиметься близькою до них надалі завдяки помірним витратам на робочу силу та вичерпанню негативних ефектів від енергетичних потрясінь попередніх періодів і вузьких місць у ланцюгах постачання. **Світові фінансові умови залишатимуться жорсткими** в реальному вираженні щонайменше до середини 2025 року

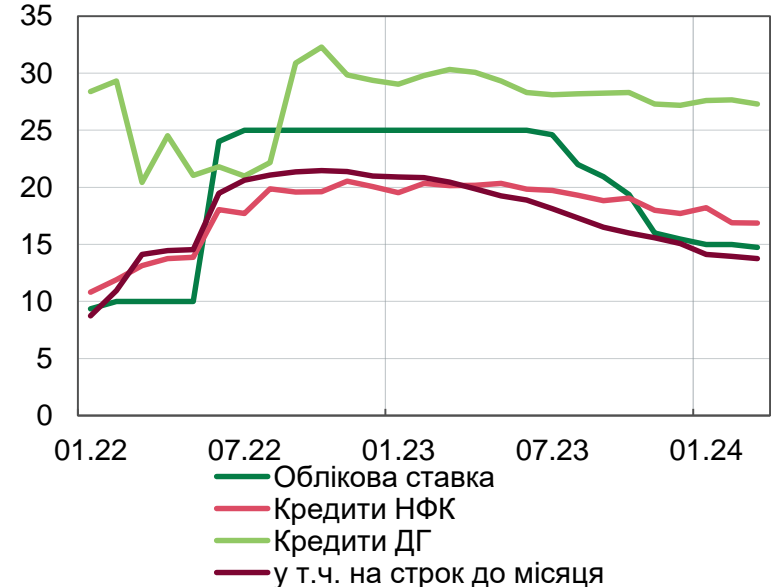
Банки продовжили стримано знижувати ставки за строковими депозитами населення ...

Середньозважені % ставки за гривневими депозитами та середньомісячна облікова ставка, %

Джерело: НБУ.

Середньозважені % ставки за гривневими кредитами та середньомісячна облікова ставка, %

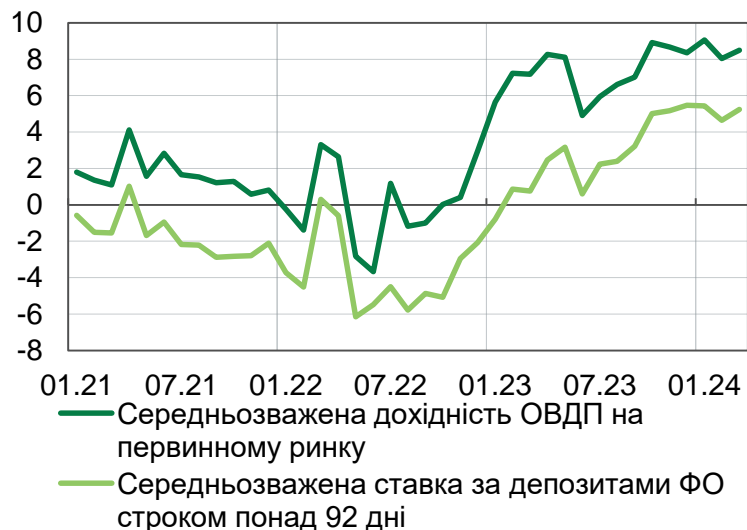

Джерело: НБУ.

- Завдяки стимулам, закладеним в операційний дизайн процентної політики, банки продовжили стримано знижувати ставки за строковими депозитами населення
- Трансмсія в ринкові ставки найбільше відобразилася у вартості залучення депозитів корпоративного сектору, зниження дохідності яких не створює додаткового тиску на валютний ринок. Так, середньозважена ставка за строковими гривневими депозитами НФК упродовж I кварталу знизилася на 0.7 в. п., тоді як за депозитами фізичних осіб – лише на 0.3 в. п.

... але гривневі інструменти і далі захищатимуть заощадження від інфляційного знецінення

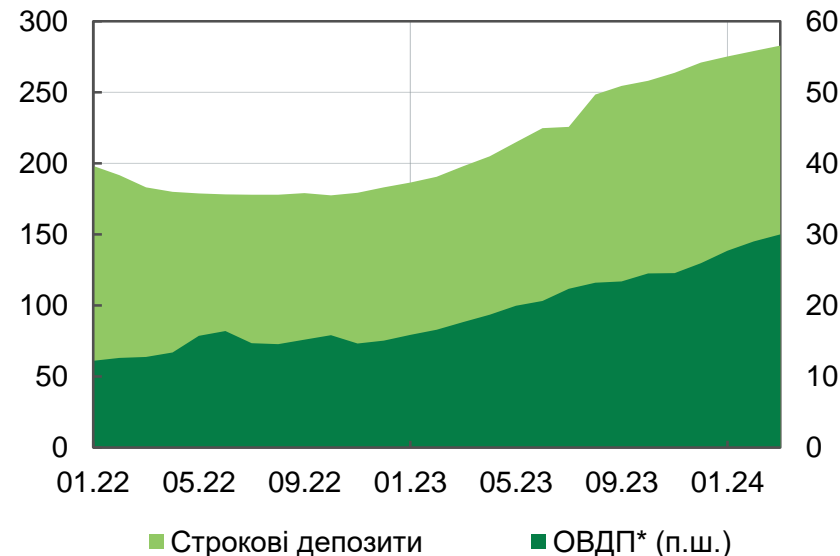
Реальні процентні ставки* за гривневими ОВДП та строковими депозитами фізичних осіб, %

* Дефльовані на інфляційні очікування ДГ на наступні 12 міс.

Джерело: розрахунки НБУ.

Залишки гривневих ОВДП у портфелі ФО та гривневих строкових депозитів ФО, млрд грн

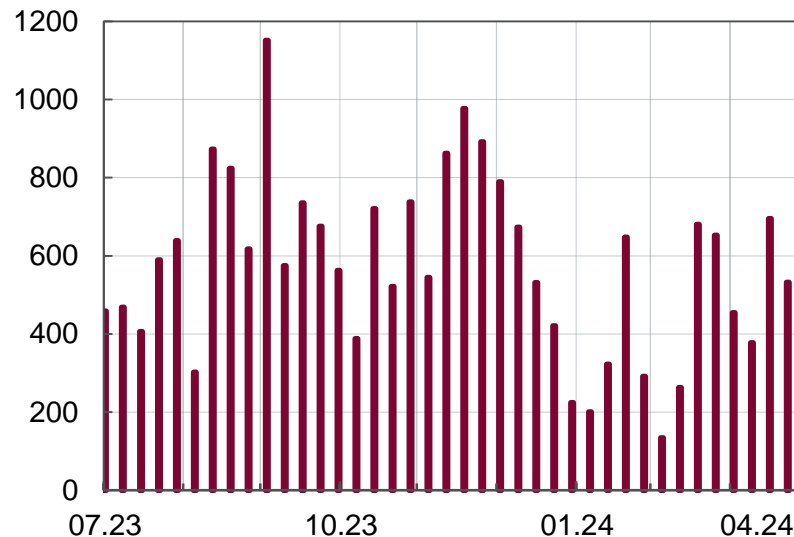
* За номінально-амортизаційною вартістю.

Джерело: НБУ.

- **Наразі дохідність строкових гривневих інструментів перевищує інфляційні очікування домогосподарств на наступні 12 місяців**
- **Це підживлює інтерес населення до гривневих інструментів попри посилення курсової волатильності:** обсяги гривневих строкових депозитів та ОВДП в портфелях фізичних осіб продовжують зростати, хоча й нижчими темпами

Інтервенції НБУ компенсують структурний дефіцит іноземної валюти та згладжують надмірні коливання курсу

Чистий продаж валюти за тиждень* НБУ, млн дол.

* На дату укладання угоди.
Джерело: НБУ.

Внески в річну зміну фізичних обсягів експорту окремих товарів, в. п.

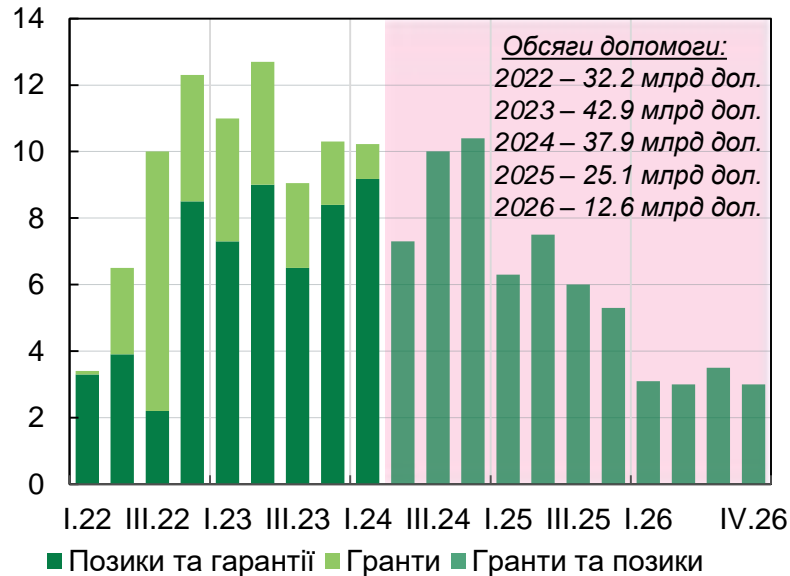

Джерело: ДМСУ, розрахунки НБУ.

- Помірний попит на іноземну валюту впродовж більшої частини I кварталу 2024 року дав змогу НБУ відчутно скоротити інтервенції з продажу іноземної валюти. Курсові коливання були помірними та двосторонніми. **Інтервенції НБУ й надалі залишатимуться основним механізмом балансування валютного ринку**, що дасть змогу зберегти стійкість ситуації та забезпечити помірні курсові коливання
- Стабільне функціонування морських перевезень стимулюватиме подальше зростання експорту продукції ГМК. **Нарощування експортних поставок поліпшить фінансовий стан підприємств та сприятиме посиленню стійкості валютного ринку**

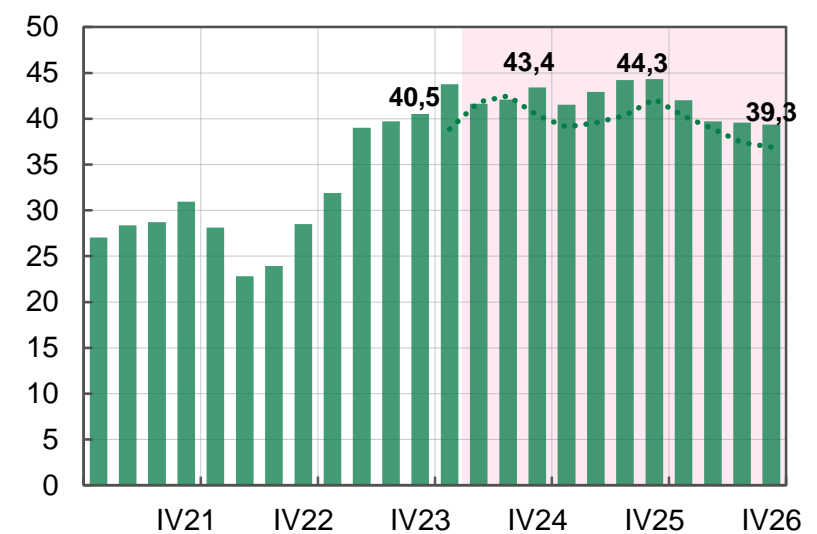
Відновлення міжнародної підтримки посилило можливість НБУ забезпечувати курсову стійкість

Міжнародна фінансова допомога, млрд дол.

Джерело: НБУ, МФУ, дані з відкритих джерел, припущення НБУ.

Міжнародні резерви, млрд дол. США

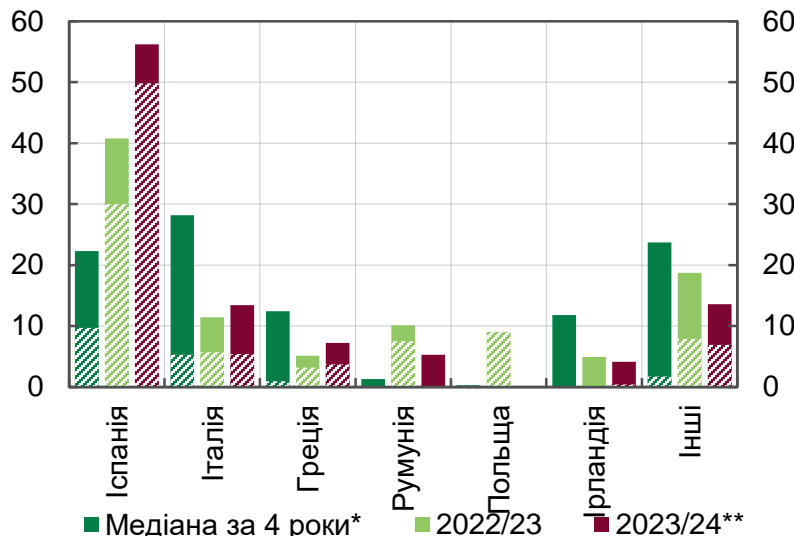

Джерело: НБУ.

- **Завдяки надходженню офіційного фінансування обсяг міжнародних резервів підтримувався на комфортному рівні.** НБУ і надалі компенсував структурний дефіцит іноземної валюти. У квітні схвалено пакет військової та фінансової допомоги від США. У цілому Україна може розраховувати на 38 млрд дол. бюджетної допомоги цього року
- Прогрес у зниженні інфляції та поліпшенні інфляційних очікувань, збереження контрольованої ситуації на валютному ринку, накопичення комфортного рівня міжнародних резервів **створили простір для подальших кроків з валютної лібералізації** та пом'якшення процентної політики

Вставка. Труднощі в торгівлі України з Польщею: причини та наслідки для української економіки

Імпорт пшениці країнами ЄС за імпортерами з-за меж ЄС, % від загального обсягу

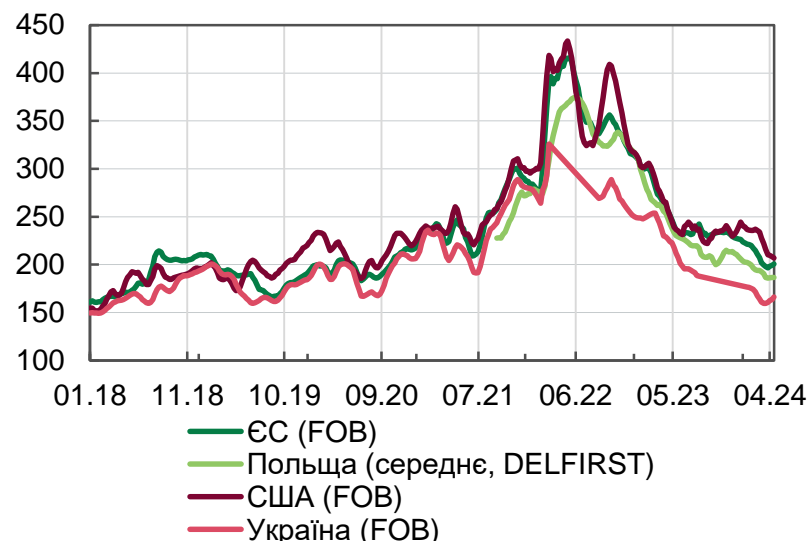

Штрихована частина стовпчика позначає імпорт з України.

* З 2018/19 МР до 2021/22 МР. ** Попередні дані.

Джерело: Єврокомісія.

Ціни* на фуражну пшеницю, євро/т, середнє ковзне за чотири тижні

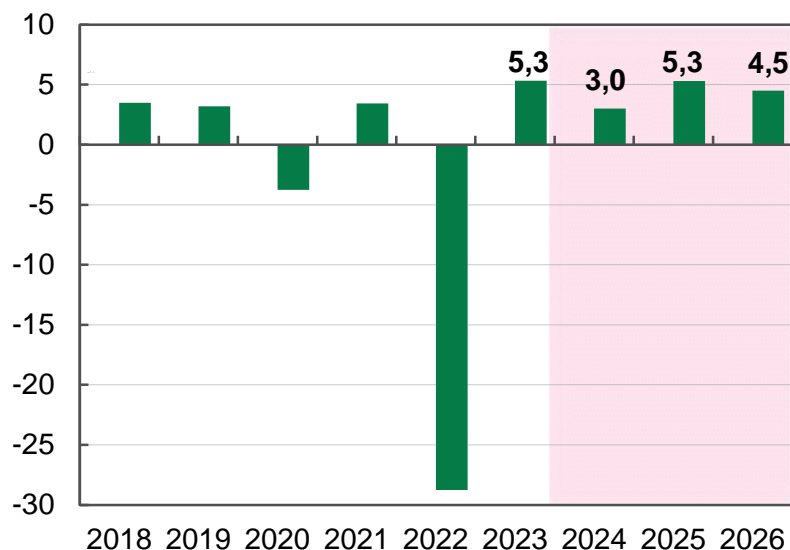
* DELFIRST – доставка до першого замовника (елеватор, завод), FOB – експортні ціни.

Джерело: Єврокомісія.

- Після повномасштабного вторгнення РФ Польща стала найбільшим торговельним партнером України: її частка в експорті України у 2022 році зросла до майже 15%, в імпорті – до 10%. Найважливішою групою товарів в експорті до Польщі стали продовольчі товари. Значне посилення конкуренції між українськими та польськими товарами на ринку ЄС разом із зниженням світових цін на зерно спровокувало запровадження заборон на імпорт, а згодом і блокади кордонів
- За оцінками НБУ, прямі втрати імпорту товарів у перший місяць блокади становили 500 млн дол., тоді як експорту – 160 млн дол. Втрати імпорту вдалося частково компенсувати завдяки нарощуванню поставок іншими шляхами, а втрати експорту – завдяки нарощуванню поставок через новий морський коридор. Очікується, що цей короточасний вплив буде компенсований використанням наявних запасів та надолуженням поставок у наступні періоди

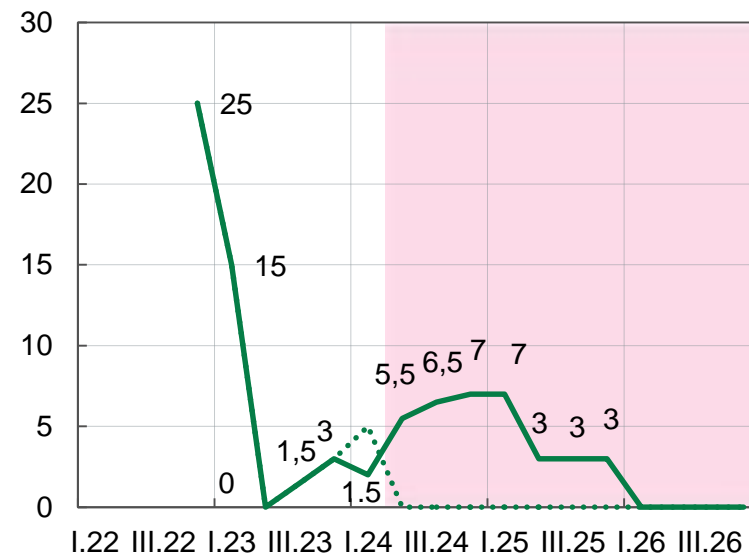
Відновлення ВВП триватиме завдяки адаптивності бізнесу, м'якій фіскальній політиці, поживленню зовнішнього попиту

Реальний ВВП, %

Джерело: НБУ.

Дефіцит е/е, %

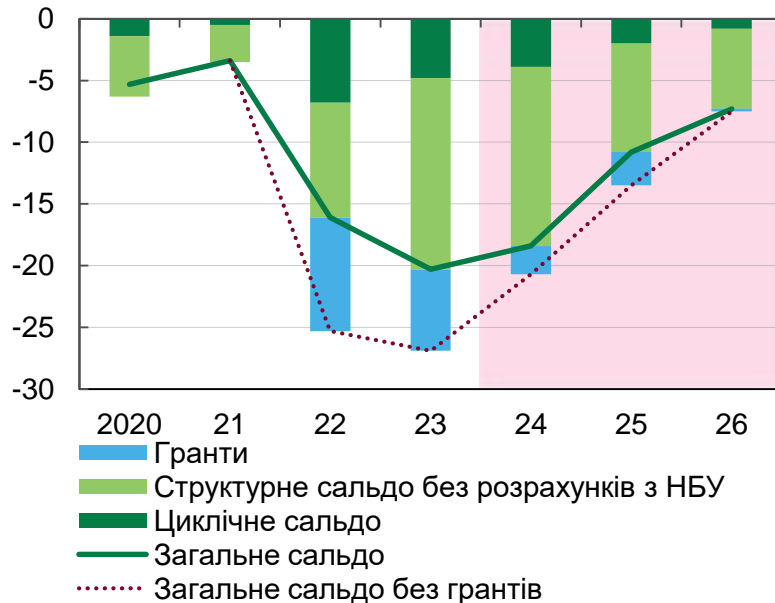

Джерело: оцінки НБУ.

- **Економічне відновлення і надалі триватиме** завдяки адаптивності українського бізнесу, м'якій фіскальній політиці, поживленню зовнішнього попиту та зростанню доходів домогосподарств
- **Ураховуючи атаки на енергетичну інфраструктуру припускаємо дефіцит е/е близько 5% у 2024–2025 роках**, однак ризики нових руйнувань і відповідно вищих дефіцитів зберігаються. Проте рівень готовності бізнесу та населення до потенційних відключень е/е є вищим, ніж у 2022–2023 рр., що обмежуватиме негативний вплив дефіциту е/е на економіку. Від'ємний внесок перегляду оцінок дефіциту е/е в зміну ВВП у 2024 р. оцінено в 0.6 в. п., а в 2025 році – у 0.5 в. п.
- **Із нормалізацією умов для функціонування економіки зростання ВВП пришвидшиться до 4.5–5.3% у 2025–2026 роках**

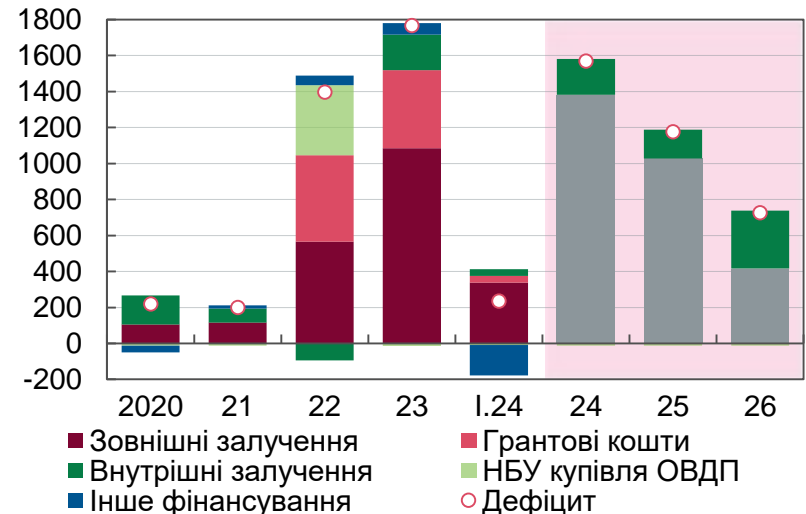
Дефіцити бюджету залишатимуться суттєвими з огляду на потреби сектору безпеки, соціальної підтримки та відновлення

Сальдо зведеного бюджету, % ВВП

Джерело: ДКСУ, розрахунки НБУ.

Фінансування* дефіциту державного бюджету (без урахування грантів у доходах), млрд грн

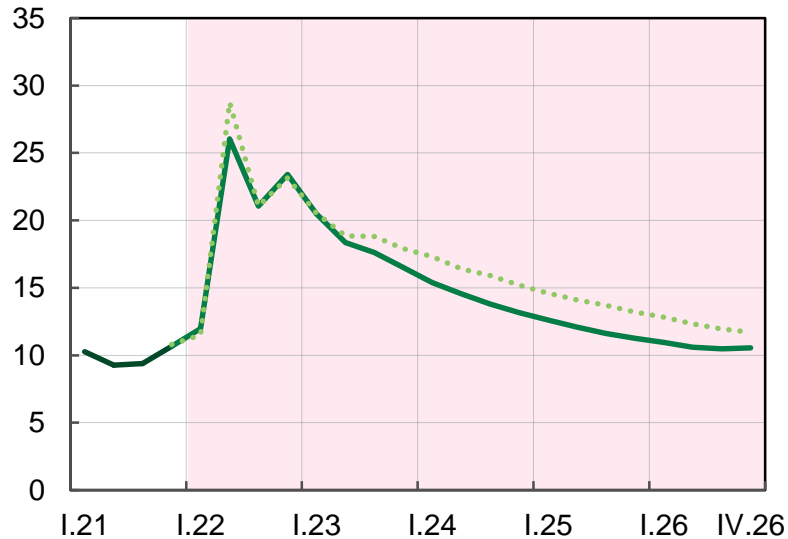

* Чисті залучення. Дефіцит у 2024-2026 роках – прогноз НБУ. Сіра заливка – зовнішні запозичення, гранти та інші джерела фінансування. Джерело: ДКСУ, розрахунки НБУ.

- Попри поступову фіскальну консолідацію дефіцит бюджету надалі залишатиметься значним у зв'язку з високими оборонними видатками, а також через потреби відбудови та соціальної підтримки. Він фінансуватиметься за рахунок міжнародної допомоги (яка, утім, поступово зменшуватиметься) та внутрішніх залучень
- Сценарій передбачає поступове впровадження додаткових фіскальних заходів до 2026 року обсягом до 2.5% ВВП
- Відношення боргу до ВВП помірно зросте унаслідок значних бюджетних потреб

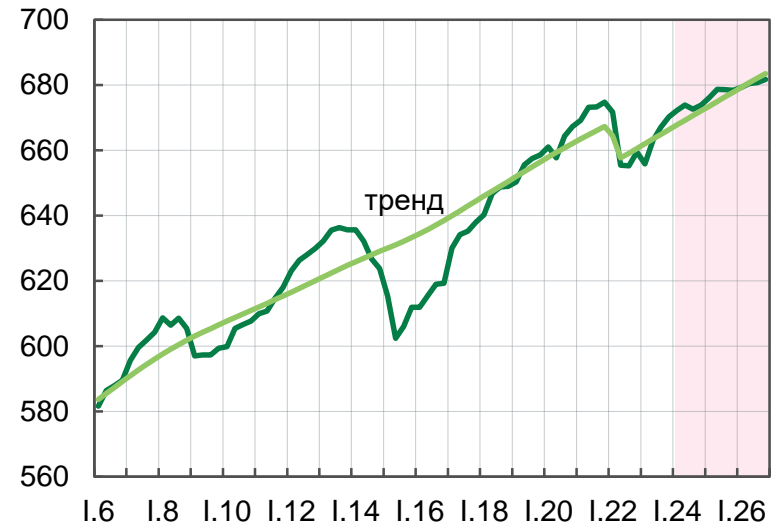
Зарплати зростатимуть через поживлення економічної діяльності та нестачу кваліфікованих кадрів

Безробіття (МОП), %, с/с

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Реальна зарплата, рівень (логарифми)

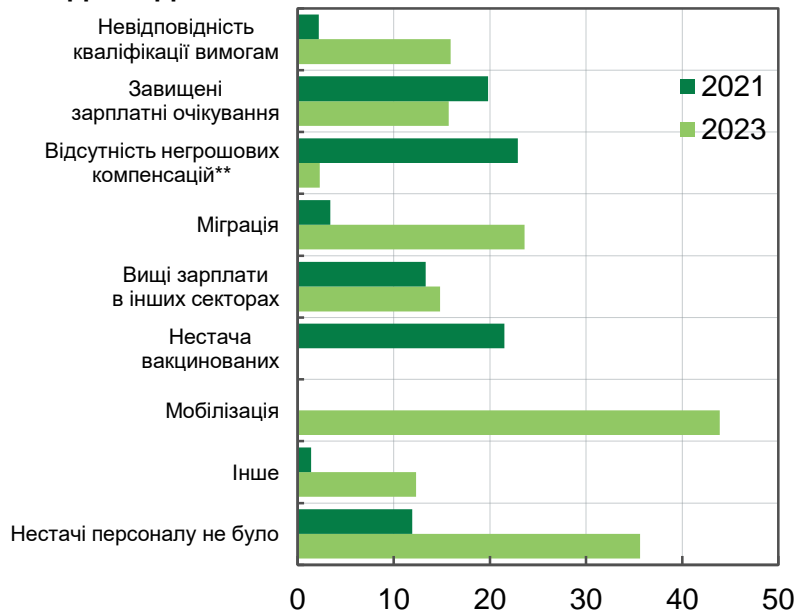
Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

- **Завдяки збільшенню попиту на робочу силу рівень безробіття поступово знижуватиметься**
- **Однак він перевищуватиме показники до повномасштабного вторгнення** через зміни в структурі економіки, міграцію, нерівномірне за регіонами та галузями відновлення, а відтак – посилення невідповідності потреб працедавців і навичок працівників
- **У 2025 році реальні заробітні плати в економіці перевищать свій довоєнний рівень** та підвищуватимуться надалі, зокрема завдяки посиленню конкуренції за робочу силу

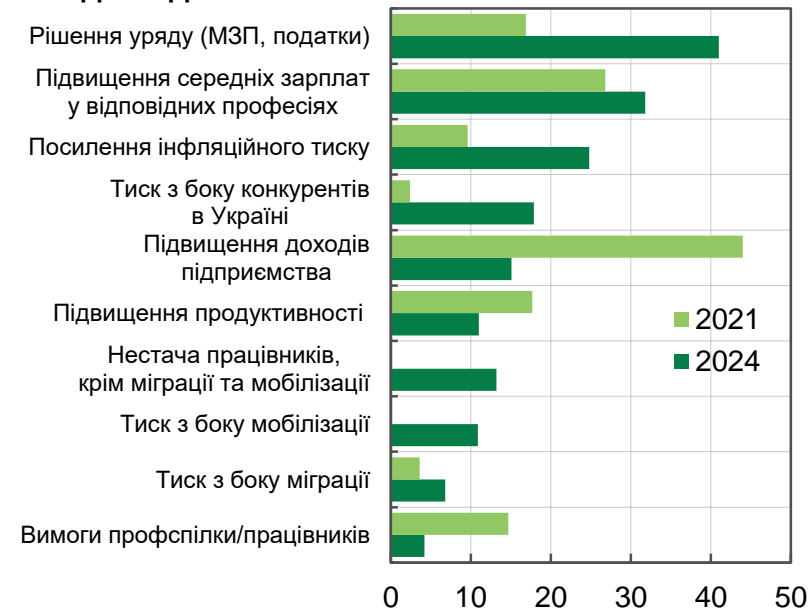

Вставка. Як змінився ринок праці за два роки повномасштабного вторгнення

Причини нестачі персоналу у 2021 та 2023 роках, % відповідей*

Чинники підвищення зарплат у 2021 та 2024 роках, % відповідей*

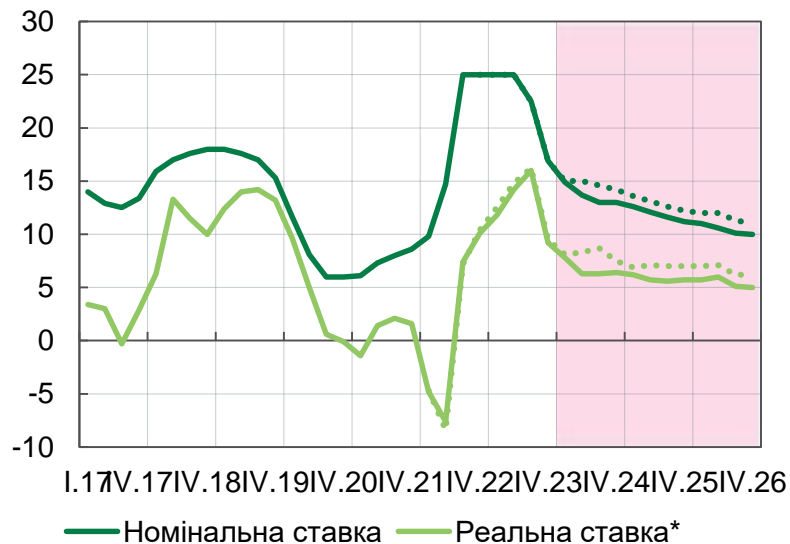

* Можлива понад одна відповідь. ** Негрошові компенсації включають страхівку, транспорт та/або гібридні формати роботи: дистанційна робота, скорочений робочий час, інше. Джерело: НБУ.

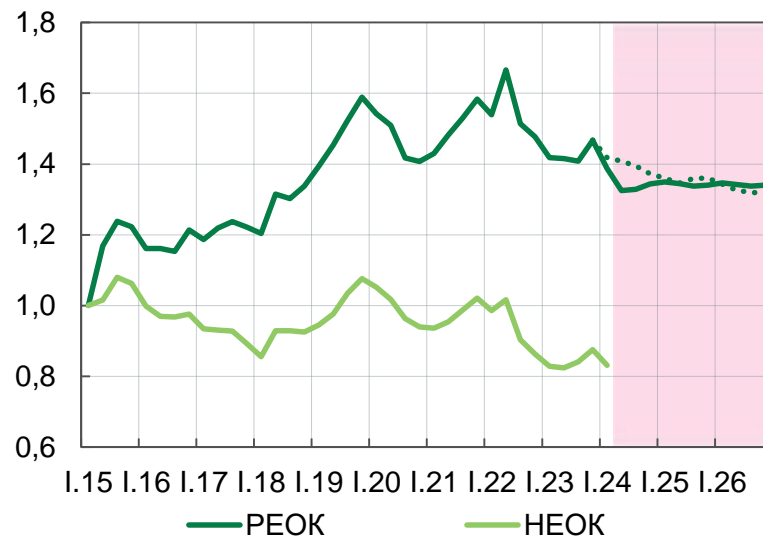
- **І криза COVID-19, і повномасштабна війна призвели до втрати робочих місць, збільшення рівня безробіття, падіння трудових доходів, також підприємства відзначали брак персоналу.** Під час карантину він був зумовлений переважно неможливістю дистанційної роботи (23% відповідей) та нестачею вакцинованих (22%), а під час війни – мобілізацією (44%) та міграцією (24%)
- **Водночас негативний вплив браку персоналу на діяльність підприємств суттєво посилюється під час війни** (26% відповідей у І.22 та 38% у І.24) та є нерівномірним за галузями. Це свідчить про структурні зміни та значно суттєвіше стиснення на ринку праці порівняно зі спадом економіки
- **Через гостру конкуренцію за працівників підприємства змушені підвищувати зарплати та залучати групи населення, які раніше були менше представлені на ринку праці**

Помірне зниження ставки підтримає відновлення економіки без додаткових ризиків для макростабільності

Облікова ставка (сер. за квартал), %

Індекси РЕОК та НЕОК гривні, I.2015=1

Джерело: НБУ.

Джерело: МВФ, національні статистичні агенції, розрахунки НБУ.

- На поточному етапі досягнення цілей НБУ забезпечується консистентною комбінацією інструментів обмінного курсу, процентної політики та валютних обмежень
- Прогноз передбачає зниження облікової ставки до 13% у 2024 році. Попри швидше, ніж передбачав попередній макропрогноз, зниження облікової ставки, у реальному вимірі вона лишатиметься додатною. Це узгоджується з необхідністю підтримки контрольованої ситуації на валютному ринку та стримування інфляції від надмірного зростання у 2024 році, повернення її в цільовий діапазон у 2025 році та утримання її близько цілі надалі
- З початку року РЕОК гривні девальвував, що сприятиме певному поліпшенню стану зовнішньоторговельного балансу та підтримуватиме надходження на валютний ринок

Баланс ризиків прогнозу зміщений у бік погіршення темпів економічного зростання України та посилення цінового тиску

		Ймовірність настання ризику		
		Низька <15%	Середня 15%–25%	Висока 25%–50%
Ступінь впливу на базовий сценарій	Слабкий		Загострення ситуації в Червоному морі	
	Помірний		Посилена еміграція Інтенсивніше та триваліше блокування кордонів з окремими країнами ЄС для вантажних перевезень	
	Сильний		Швидка реалізація масштабного плану відбудови України Нижчі обсяги чи неритмічні надходження міжнародної допомоги	Триваліший термін війни, ескалація, еко-тероризм окупантів Більші бюджетні потреби Більші пошкодження енергетичної та портової інфраструктури

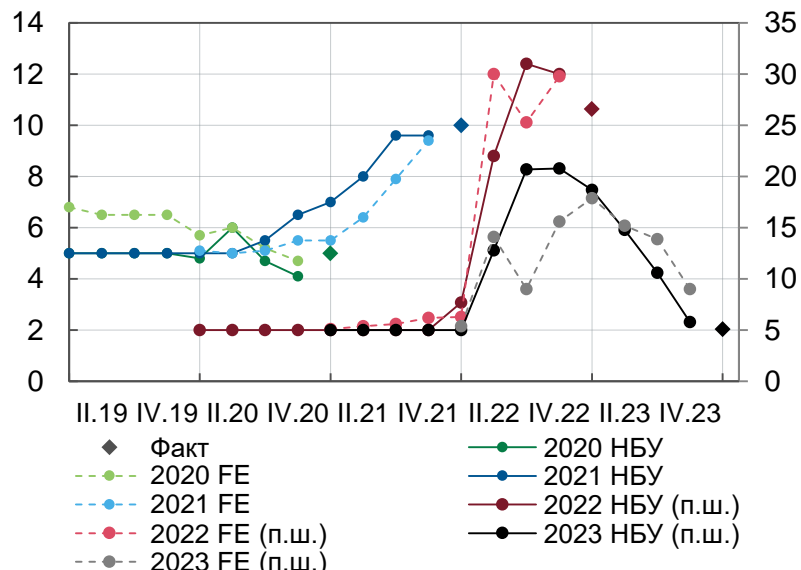
Альтернативний сценарій: повільна нормалізація

- Альтернативний сценарій виходить з припущення вищих безпекових ризиків і відповідно повільнішого повернення економіки до нормальних умов функціонування
- Відновлення економіки в альтернативному сценарії буде більш кволим, причому навіть в умовах суттєвіших дефіцитів бюджету
- Забезпечення макрофінансової стабільності потребуватиме дещо більших обсягів міжнародної допомоги та водночас значно вищих витрат резервів НБУ для підтримання контрольованої ситуації на валютному ринку та помірної інфляції
- Ключова ставка залишатиметься подібною до базового сценарію. У реальному вимірі облікова ставка також залишатиметься додатною

	2024	2025	2026
Реальний ВВП, зміна у %	3.0 [3.0]	3.3 [5.3]	5.6 [4.5]
ІСЦ, зміна у %	8.6 [8.2]	5.5 [6.0]	5.0 [5.0]
Міжнародні резерви, млрд \$	43.0 [43.4]	38.0 [44.3]	33.3 [39.3]
Облікова ставка, %, в середньому	13.6 [13.6]	11.9 [11.9]	10.4 [10.4]
Офіційне фінансування, млрд дол.	37.9 [37.9]	28.7 [25.1]	18.5 [12.6]
Дефіцит бюджету, % ВВП*	20.7 [20.7]	18 [13.5]	12 [7.5]
Урожай зернових, млн. т	53 [53]	55.1 [59.5]	58.3 [65.5]
Міграція (чиста), млн**	-0.2 [-0.2]	-0.2 [0.4]	0.4 [0.8]

Вставка. Точність макроекономічних прогнозів

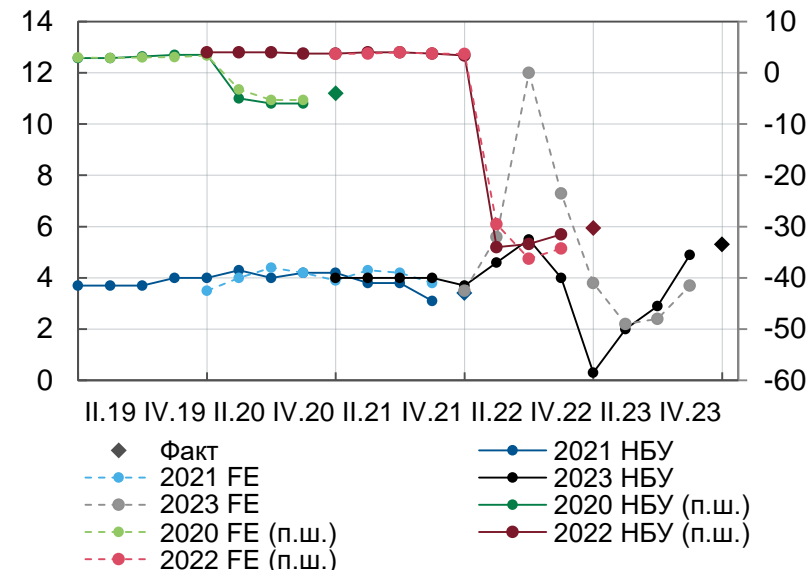
Історія прогнозів: ІСЦ (на 2020–2023 рр.), р/р на кінець року, %

Прогнози та факт на 2022–2023 роки – права шкала.

Джерело: розрахунки НБУ.

Історія прогнозів: реальний ВВП (2020–2023 рр.), % р/р

Прогнози та факт на 2020 і 2022 роки – права шкала.

Джерело: розрахунки НБУ.

- Макроекономічні прогнози є важливою складовою в ухваленні рішень у НБУ, від їх точності залежить результативність монетарної політики
- Упродовж 2023 року прогнози НБУ загалом традиційно залишалися консервативнішими, ніж прогнози інших учасників ринку, оскільки втрати від помилок у проведенні монетарної політики є асиметричними
- Прогноз інфляції на 2023 рік поступово переглядався в бік зниження як НБУ, так і іншими організаціями, влучність прогнозів інфляції НБУ є вищою за середню